

CUMHURİYET HALK PARTİSİ

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
GRUP İÇYÖNETMELİĞİ**

CUMHURİYET HALK PARTİSİ

TBMM GRUP İÇYÖNETMELİĞİ

TBMM Basımevi
Ağustos - 2007

Bu İçyönetmelik; Cumhuriyet Halk Partisi TBMM Grup Genel Kurulunun 23.2.1995, 23.1.1996, 18.11.2002 ve 28.11.2002 tarihli toplantılarında değiştirilerek kabul edilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM**Amaç, Kuruluş ve İlkeler**

Amaç	1	9
Kuruluş	2	9
İlkeler.	3	9

İKİNCİ BÖLÜM**Grup Organları, Görev ve Yetkileri**

Kuruluş	4	10
Grup Genel Kurulu	5	10
Grup Başkanı	6	10
Grup Başkanvekilleri	. . . . .	11
Grup Yönetim Kurulu	8	11
Grup Denetçileri	9	11
Grup Disiplin Kurulu	10	12
Parti ve Grup Organları ile TBMM Komisyonlarında Görev Alacaklarla İlgili Ortak Kurallar.	11	12
Yönetim Kurulu, Denetçi ve Disiplin Kurulu Seçimi	12	12
TBMM Başkanlık Divanı Üyeleri Aday Seçimi	13	13
Seçimlerde Ortak Kurallar.	14	13

	<u>Madde</u>	<u>Sayfa</u>
Grup Başkanının Görev ve Yetkileri	15	15
Grup Başkanvekillerinin Görev ve Yetkileri	16	15
Grup Yönetim Kurulu Görev Bölümü	17	15
Grup Yönetim Kurulu Toplantı Oranı	18	16
Grup Yönetim Kurulu Toplantısına Katılabilecekler	19	16
Grup Yönetim Kurulunun Görevleri	20	16
Grup Denetçilerinin Görevi	21	18
Grup Disiplin Kurulu	22	18

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Grup Genel Kurulunun Çalışma Biçimi

Başkanlık Divanı	23	18
Olağan Toplantılar	24	19
Olağanüstü Toplantılar	25	19
Çağrısız Grup Genel Kurulu Toplantıları	26	20
Grup Genel Kurulu Toplantılarına Katılabilecekler	27	20
Grup Genel Kurulunda Gündem ve Sonuçlandırılması	28	20
Toplantı ve Karar Yetersayısı	29	21
Geçen Tutanak ve Gündem Dışı Konuşmalar	30	21
Genel Başkanın Sunuşu ile İlgili Özel Görüşme	31	22
Yöntemle İlgili Söz İstemi	32	22
Grup Genel Kurulunda Söz ve Oy Özgürlüğü	33	23

Söz Alma ve Öncelik	34	23
Konuşma Süresi	35	23
Yeterlik ve Son Söz	36	24
Grup Genel Kurulunda Oylama Biçimleri....	37	24
Grup Genel Kurulunun Çalışma Düzeni	38	24
Grup Genel Kurulunda Görüşülemeyecek ve Karara Bağlanamayacak Konular.	39	25
Toplantıların Gizliliği ve Tutanağa Bağlanması	40	26
Grup Toplantılarına Katılma Zorunluluğu	41	26
Grup Genel Kurulunda Genel Görüşme.	42	27
Yönetimden Yazılı ve Sözlü Soru Sorulması.	43	28
Grup Yöneticilerine Güvensizlik Yöneltilmesi .	44	28
Yöneticilerin Gruptan Güven İstemi.	45	28
Ortak Kurallar.	46	29

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Grup - TBMM İlişkileri

TBMM Genel Kurulunda Birlikte Oturma_____	47	29
TBMM ve Komisyon Toplantılarına Katılma Zorunluluğu.	48	30
İzinli Ayrılma	49	30
TBMM Genel Kurulu ve Komisyonlarda Grup Disiplini	50	31

	<u>Madde</u>	<u>Sayfa</u>
TBMM Genel Kurulunda Söz ve Oy Disiplini .	51	31
Bağlayıcı Grup Kararlarına Uyma Disiplini...	52	31
TBMM Genel Kumlunda Önerge Verilmesinde Disiplin	53	32
Gündem Dışı Konuşmalarda Disiplin	54	32
Yasa Önerileri Verilmesinde Disiplin	55	32
TBMM Genel Kurulunda Denetim Disiplini. .	56	33
Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri	57	34
Önergelerin Basına Açıklanmasında Disiplin .	58	34
Seçimlerin Yenilenmesi ve Dönemin Uzatılması	59	34

BEŞİNCİ BÖLÜM

Grup - Hükümet İlişkileri

Hükümet Kurma, Hükümete Katılma	60	35
Hükümet Programının Grupta Görüşülmesi.. .	61	35
Karma Hükümetten Birlikten Çekilme.	62	36
Hükümetin Gruptan Güven İstemesi	63	36
Grupta Hükümetten Soru	64	36
Grupta Hükümetle İlgili Gensoru.	65	37
Grupta Hükümetle İlgili Genel Görüşme. . . .	66	38

ALTINCI BÖLÜM

TBMM Dış İlişkilerinin Düzenlenmesi

Dış İlişkilerle Görevli Grup Üyelerinin Seçimi	67	38
Resmî Yurt Dışı Gezilere Katılacak Üyelerin Belirlenmesi.	68	39
Parlamentolararası Dostluk Gruplarına Katılma	69	39

YEDİNCİ BÖLÜM

Grup İçi Komisyonlar

TBMM Komisyon Grupları	70	40
Grup Geçici Komisyonları	71	40
Araştırma Birimleri	72	40
Grup Yönetim Kurulunun Gözetimi	73	41

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Grup Disiplin Kurulu Çalışma Kuralları ve Cezalar

Disiplin Kurulu Görev Bölümü	74	41
Disiplin Kurulunun Görevleri	75	41
Başvuru ve Toplantı	76	41
Yöntem	77	42
TBMM Dışında Disiplin	78	42
Disiplin Cezaları	79	42
Yaptırımlar	80	43

DOKUZUNCU BÖLÜM

Parasal Konular

Bütçe	81	43
Ödenti ve Ödemeler	82	43

ONUNCU BÖLÜM

Son Hükümler

Açıklık Olmayan Konular.	83	44
Değişiklik.	84	44
Yürürlüğe Giriş.	85	44
Yürütme.	86	44

CUMHURİYET HALK PARTİSİ

TBMM

Grup İcnyönetmeliđi

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kuruluş ve İlkeler

Amaç

MADDE 1- Bu İcnyönetmelik; yasama girişimlerinin düzenli ve etkili bir biçimde yürütülmesini sağlamak amacıyla, Cumhuriyet Halk Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubunun görev ve yetkilerini, organlarını, faaliyetlerini, çalışma esas ve yöntemlerini düzenler.

Kuruluş

MADDE 2.- Cumhuriyet Halk Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu, partili milletvekillerinden oluşur.

İlkeler

MADDE 3.- Cumhuriyet Halk Partisi Grubu, Türkiye Büyük Millet Meclisi içindeki her türlü siyasal faaliyet ve çalışmalarında Cumhuriyet Halk Partisinin yetkili organıdır. Bu çalışmalar; Parti Tüzüğü, Parti Programı, Seçim Bildirgesi ve Kurultay Kararları ile bunlar çerçevesinde Parti Meclisince belirlenen genel politika doğrultusunda yürütülür.

Grup içi çalışmalarda, üyelerin oy kullanma ve görüşlerini açıklama hakları sınırlanamaz.

Madde 4 - 6

Bağlayıcı karar bulunmayan konularda Grup üyeleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda kişisel görüşlerini açıklamada ve oylarını kullanmada özgürdürler.

Grup üyeleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Grup çalışmalarında partili olmanın sorumluluğunu öncelikle gözönünde tutarlar ve bu İçyönetmelik kurallarına uyarlar.

İKİNCİ BÖLÜM

Grup Organları, Görev ve Yetkileri

Kuruluş

MADDE 4.- Grup organları şunlardır:

- a) Grup Genel Kurulu,
- b) Grup Başkanı,
- c) Grup Başkanvekilleri,
- d) Grup Yönetim Kurulu,
- e) Grup Denetçileri,
- t) Grup Disiplin Kurulu,

Grup Genel Kurulu

MADDE 5.- Cumhuriyet Halk Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubu "Grup Genel Kurulu" adıyla toplanır.

Grup Başkanı

MADDE 6.- Cumhuriyet Halk Partisi Genel Başkanı Milletvekili ise, Cumhuriyet Halk Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubunun da başkanıdır.

Madde 7-9

Genel Başkan Milletvekili değilse; Grup Genel Kurulu, her yasama yılı başında veya gerektiğinde üyeleri arasından ve üye tamsayısının salt çoğunluğu ile Grup Başkanını seçer. Yasama yılı başında seçilen Grup Başkanının görev süresi bir yıldır. Diğer durumlarda seçilen Grup Başkanı kalan süreyi tamamlar, Grup Başkanı Genel Başkanına bağlı olarak çalışır.

Grup Başkanının seçildiği Grup Genel Kurulu toplantısına en yaşlı üye başkanlık eder ve en genç iki üye de yazmanlık görevini üstlenir.

Grup Başkanvekilleri

MADDE 7.- Grup Genel Kurulu; her yasama yılı başında, o yasama yılı için, Grup Başkanının başkanlığında toplanarak üye tamsayısının salt çoğunluğu ile üç Grup Başkanvekili seçer. Bu toplantıda Grubun en genç iki üyesi yazmanlık görevi yapar.

Grup Yönetim Kurulu

MADDE 8.- Grup Yönetim Kurulu için her yasama yılının başında dokuz üye seçilir.

Üyeliklerde boşalma halinde 14 üncü madde koşulları içinde ilk Grup Genel Kurulu toplantısında seçim yapılır.

Grup Yönetim Kurulu, Grup Başkanvekillerinin katılımıyla toplanır. Dilediğinde Grup Başkanı toplantılara katılır ve başkanlık eder.

Grup Denetçileri

MADDE 9.- Grup Genel Kurulu, her yasama yılı başında iki denetçi seçer.

Grup Disiplin Kurulu

MADDE 10.- Grup Disiplin Kurulu; Grup Genel Kurulunca seçilen yedi asıl, iki yedek üyeden oluşur. Görev süresi iki yıldır.

Üyeliklerde boşalma halinde Parti Tüzüğü'nün 84 üncü maddesine göre işlem yapılır.

Parti ve Grup Organları ile TBMM Komisyonlarında Görev Alacaklarla İlgili Ortak Kurallar

MADDE 11.- Parti Meclisi, Merkez Yönetim Kurulu ve Yüksek Disiplin Kurulu üyeliği ile Grup organlarında görev bir arada yürütülemez.

Bu durumda olanlar, hangi organda görev üstleneceklerini en geç bir hafta içinde yazılı olarak bildirmek zorundadır.

Grup organlarında görev alanların hükümet üyesi olmaları halinde, bu görevleri kendiliğinden sona erer.

Seçimlerin öne alınmış olması durumunda Grup organlarında görev alanların süresi, seçim sonuçlarının Yüksek Seçim Kurulunca ilan edildiği tarihe kadar devam eder.

Yönetim Kurulu, Denetçi ve Disiplin Kurulu Seçimi

MADDE 12.- Grup Başkanvekilleri seçimi sonuçlandıktan sonra sırasıyla Grup Yönetim Kurulu, Grup Denetçileri ve Gaip Disiplin Kurulu üyeleri seçimi yapılır. Bu seçimlerde, ilk turda seçime katılan üyelerin salt çoğunluğunun, oyunu almak gereklidir. Sonraki turlarda, üye tamsayısının dörtte birinden az olmamak koşuluyla en çok oyu alanlar sırasıyla seçilmiş sayılır.

TBMM Başkanlık Divanı Üyeleri Aday Seçimi

MADDE 13.- Grup Genel Kurulu; TBMM Başkanlık Divanında Cumhuriyet Halk Partisine Anayasa ve İçtüzükteki oranlara göre verilmesi gereken Başkanvekili, Divan Üyesi ve İdareci Üye adaylarını seçer.

Bu seçimlerde, Başkanvekili adayı seçilmek için Grup üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyunu almak gereklidir.

Divan Üyesi ve İdareci Üye adayı seçilmek için, ilk turda Grup üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. Sonraki turlarda Grup üye tamsayısının dörtte birinden az olmamak koşuluyla, en çok oy alanlar sırasıyla seçilmiş sayılırlar.

Seçimlerde Ortak Kurallar

MADDE 14.- Seçim işlemleri başlamadan oturumu yöneten başkan, yapılacak seçimi, seçilecek üye sayısını, adayları, seçimlerde uygulanacak ilke ve yöntemleri Genel Kurula açıklar.

Grup Genel Kurulunda yapılacak tüm seçimlerde aşağıdaki kurallara uyulmak zorundadır:

Adaylar, önceden ve her tur başında saptanır. İstenirse adaylar üyelere tanıtılır. İstemediklerini belirten üyeler aday gösterilemezler.

Bütün seçimlerde, ad çekme yoluyla saptanacak üç kişilik ayırım ve sayım kurulu görev yapar.

Bütün seçimlerde gizli oy, açık ve aralıksız sayım ilkesi uygulanır.

Madde 14

Oy pusulalarında ve zarflarında Grup mührü bulunması gereklidir.

Oy pusulalarına, seçilecek üye sayısı kadar ad yazılır. Bu sayıdan sonra yazılan adlar oy almamış sayılır. Seçilecek üye sayısından az ad yazılı oy pusulaları geçersiz sayılır. Aday olmayanların yazıldığı oy pusulaları da geçersizdir.

Aday olmayanlar seçilemezler. Seçimlerde, seçime katılan üye sayısının, Grup üye tamsayısı salt çoğunluğunun altına düşmemesi gereklidir. Çoğunluk olmadan yapılan seçimler geçerli sayılmaz. Bu durumda seçimler yenilenir.

Grup Genel Kurulunda, organların kuruluşu ile ilgili tüm seçimlerde sonuç alınıncaya kadar turlar sürdürülür.

Seçimlerde eşit oy alanlar arasında ad çekilir.

Seçimlerin düzen içinde ve içyönetmeliğe uygun bir biçimde yapılmasından, sonuçlanmasından ve tutanağa bağlanmasından, oturumu yöneten Başkanlık Divanı sorumludur.

Seçimlerle ilgili itirazları, seçimin yapıldığı oturumu yöneten Başkanlık Divanı karara bağlar. Bu karara itiraz edilirse, konu Genel Kurulda görüşülerek karara bağlanır. Bu karar kesindir.

Boşalma olursa, seçimler bu kurallara uyularak yapılır. Seçilenler, yerlerine seçildiklerinin sürelerini doldurur.

Dönem başında ya da yasama yılı başında yapılması bu İçyönetmeliğe göre gerekli olan seçimler dışındaki her türlü seçimlerin en az bir hafta önceden duyurulması zorunludur.

Grup Başkanının Görev ve Yetkileri

MADDE 15.- Grup Başkanı; Grup, Grup Yönetim Kurulu ve Partinin Merkez organları arasındaki uyum ve işbirliğini sağlar.

Gerekli gördükçe Grup Genel Kurulu ve Grup Yönetim Kurulu toplantılarına başkanlık eder.

Merkez Yönetim Kurulu ile Grup Yönetim Kurulunu ortak toplantıya çağırabilir.

Grubun doğal sözcüsüdür.

Grup Başkanvekillerinin Görev ve Yetkileri

MADDE 16.- Grup Başkanvekilleri, TBMM ve Grup görevlerinin yerine getirilmesinde Grup Başkanının yardımcısı ve vekilidirler.

Grup Başkanının verdiği yetki çerçevesinde Grup sözcülüğü görevini yürütürler. Grup Genel Kurulu ve Grup Yönetim Kuruluna sırasıyla başkanlık ederler.

Parti Tüzüğü gereğince, Parti Meclisi ve Merkez Yönetim Kurulu toplantılarına katılırlar, ancak oy kullanamazlar.

Grup Başkanının bilgisi altında, ivedi durumlarda belirli konular için Gruba üyeleri arasından geçici sözcü seçebilirler.

Grup Yönetim Kurulu Görev Bölümü

MADDE 17.- Grup Yönetim Kurulu; seçimi izleyen ilk toplantısında iki yazman üye ile bir sayman üye seçer. Ayrıca üyelerinden birini de Grubun basınla olan ilişkilerini yürütmek üzere görevlendirebilir. Bu görev; Grup Başkanı, Grup Başkanvekilleri ve Grup Yönetim Kurulunun bilgisi içinde yürütülür.

Madde 18-20

Yazman üyeler, Yönetim Kurulunun yönetsel ve yazı işlerini yürütürler. Grup Genel Kurul tutanaklarının ve Yönetim Kurulu karar ve tutanak özetlerinin tutulmasını gözetirler. Genel Kurulda evrak okuma, yoklama yapma, oyları sayma, söz sırası kaydetme görevlerini de yerine getirirler.

Grup Yönetim Kurulu Toplantı Oranı

MADDE 18.- Grup Yönetim Kurulunun toplantı oranı, Grup Başkanı ve Grup Başkanvekilleri ile birlikte üye tam sayısının yarısından bir fazlası, karar oranı da hazır bulunanların yarısından bir fazlasıdır.

TBMM toplantıda iken, Yönetim Kurulu haftada en az bir kez toplanır. Bunun dışında toplantı gün ve süreleri Yönetim Kurulunca belirlenir. Yönetim Kurulu, Grup Başkanı ya da Başkanvekilleri tarafından her zaman toplantıya çağırılabilir.

Grup Yönetim Kurulu Toplantısına Katılabilecekler

MADDE 19.- Grup üyesi olmayan Genel Başkan, Genel Sekreter ve partili bakanlar, Grup Yönetim Kurulu toplantılarına, söz hakkına sahip olarak katılabilirler; oy kullanamazlar.

Grup Yönetim Kurulunun Görevleri

MADDE 20.- Grup Yönetim Kurulu; Grubun, Parti Tüzüğü ve İçyönetmelikte yazılı amaçlara ulaşmasını ve görevlerini yapmasını sağlama yolundaki çalışmalarını düzenleyen karar ve yürütme organıdır.

Yönetim Kurulu;

a) Parti Tüzüğü ve bu İçyönetmelikte gösterilen yetkileri kullanır ve ödevleri yerine getirir.

Madde 20

b) Grup üyelerinin; TBMM Genel Kurulu ve komisyonları ile Grup Genel Kurulu ve komisyonlarına devamlarını, yetkili organların kararlarına ve genel olarak Parti ve Grup yararına uygun davranmalarını sağlayıcı önlemleri alır.

c) Grup birleşimlerinin gündemini düzenler.

d) Grupça ele alınmasını uygun gördüğü konular üzerinde Grup üyelerine önerge, öneri veya rapor düzenletmek ve yurt içinde bir konuyu incelemek üzere teker teker ya da komisyon halinde görev verir ve bu çalışmalarını izler.

e) Grup bütçesini ve kesinhesabını düzenleyip, Grup Genel Kumulunun olurlarına sunar ve bütçeyi uygular.

f) Başbakanla, bakanlarla ve öteki siyasî parti gruplarıyla, bir gruba bağlı olmayan TBMM üyeleri ve TBMM Başkanıyla ilişkiler kurar ve yürütür.

g) TBMM Komisyonlarına Grup adına aday gösterir ve komisyon başkan, başkanvekili, sözcü ve kâtiplerin partilere dağılımı konusunda gerekiyorsa öteki siyasî parti gruplarıyla anlaşmalar yapar.

h) TBMM Komisyonlarındaki Parti gruplarının çalışmalarını düzenler ve gözetir.

ı) Gereğinde grup içi geçici komisyonlar kurar ve çalışmalarını düzenler.

i) TBMM gündemine girmiş konularda gerektiğinde önceden grup sözcülerini seçer ve görevlerinin yerine getirilmesinde yardımcı olur.

Madde 21 - 23

j) Grup üyelerinin Meclis araştırması ve genel görüşme önermeleri ile yasa önerilerini inceler ve TBMM'ne sunulmasına, basına açıklamasına karar verir.

k) Grup üyelerinin, TBMM'deki yasama ve denetleme çalışmalarıyla ilgili Meclis içi ve dışı işlemlerinde ve açıklamalarında, Parti genel politikasına uygunluğu sağlayıcı önlemleri alır.

1) Grup büro sekreterliğini yönetir, Grup kitaplığını düzenler ve idari işleri yürütür.

Grup Denetçilerinin Görevi

MADDE 21.- Grup Denetçileri, Grubun parasal işlemlerini denetlerler ve sona eren bütçe uygulamasıyla ilgili olarak düzenledikleri raporu Grup Başkanlığına sunarlar. Bu rapor, Grup bütçesinin görüşüldüğü Grup Genel Kurulu birleşiminde görüşülür ve Yönetim Kurulunun parasal yönden aklanması oya sunulur.

Grup Disiplin Kurulu

MADDE 22.- Grup Disiplin Kurulu; bu İçyönetmeliğin 8 inci bölümünde belirtilen kurallar içinde çalışır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Grup Genel Kurulunun Çalışma Biçimi

Başkanlık Divanı

MADDE 23.- Grup Genel Kurulu toplantılarına, Grup Başkanı veya Grup Başkanvekillerinden biri, sıra ile başkanlık eder. Yazman üyeler veya Grup Yönetim Kurulu üyelerinden ikisi de Başkanlık Divanında yer alırlar.

Olağan Toplantılar

MADDE 24.- Olağan toplantılar; Grup Genel Kurulunun TBMM çalışmaları sürerken, İcnyönetmelik veya karar gereği olarak ya da yetkililerin çağrısıyla yaptığı toplantılardır.

TBMM çalışmaları sürerken, Genel Kurul haftada en az bir gün toplanır.

Grup Genel Kurulunu toplantıya çağırma yetkili olanlar; partili Başbakan, Grup Başkanı, Grup Yönetim Kurulu ve Grup üyelerinden en az beşte biridir. Bu durumda toplantı gün, saat ve gündemi, en az bir gün önceden uygun araçlarla üyelere duyurulur.

Aynı gün ve TBMM oturumu sırasında yapılması zorunlu görölen toplantılara çağrı, Yönetim Kurulunca Grup üyelerine uygun yollardan bilgi verilmek suretiyle yapılır.

Olağanüstü Toplantılar

MADDE 25.- Olağanüstü toplantılar; TBMM toplantıda değilken; 24 üncü maddede gösterilen Grup Genel Kurulunu toplantıya çağırma yetkili olanların istemi üzerine yapılan toplantılardır.

Bu toplantılarda, yalnız çağrıyı gerektiren konular görüşölür. Genel Kurul, çağrı konuları dışında başka konularda da görüşme yapmaya ancak, çağrıyı gerektiren konuları sonuçlandırdıktan sonra karar verebilir.

Bu toplantıların çağrısı, en az üç gün önce, gündemle birlikte üyelere duyurulur.

Çağrısız Grup Genel Kurulu Toplantıları

MADDE 26.- Grup Genel Kurulu, her yasama yılının birinci günü ya da dönem başında çağrısız olarak toplanır ve Grup organlarını seçer.

Grup Genel Kurulu Toplantılarına Katılabilecekler

MADDE 27.- Grup üyesi olmayan Genel Başkan, Merkez Yönetim Kurulu üyeleri ve partili bakanlar, Grup Genel Kurulu toplantılarına söz hakkına sahip olarak katılabilirler; ancak oy kullanamazlar.

Belli konularda görüşleri alınması uygun görülenler, Genel Kurulun kararı ile toplantıya çağırılabilirler.

Grup Genel Kurulunda Gündem ve Sonuçlandırılması

MADDE 28.- Grup Genel Kurulu toplantılarında görüşmeler, Yönetim Kurulunca önceden hazırlanarak en az bir gün önce üyelere dağıtılan gündem üzerinde yapılır.

İvedi durumlarda veya TBMM'nin belli bir birleşiminde ve oturumlar arasında veya sırasında yapılan Grup Genel Kurulu toplantılarında bu hüküm uygulanmaz. Ancak gündem, toplantının başında Grup üyelerine bildirilir.

Bir konunun gündeme alınmasını isteyen Grup üyesi bir önergeyle Yönetim Kuruluna başvurur. Kurul ilk toplantısında uygunluk konusunda karar vermişse, önergeyi ilk birleşimin gündemine alır. Önergenin gündeme alınması uygun görülmemiş ve önerge sahibi bu karara karşı bir hafta içinde Birleşim Başkanlık Divanına yazılı başvuruda bulunmuşsa önerge

Madde 29 - 30

okunur ve isterse önerge sahibine söz verilir, görüşme açılmaz. Genel Kurul önergenin gündeme alınıp alınmamasını işaret oyu ile kararlaştırır. Önergenin gündeme alınmasına karar verilirse, o günkü gündeme alınması yolunda bir istem oylanıp kabul edilmedikçe, önerge bir sonraki birleşimin gündemine alınır.

İvedi olarak görüşülmesinde yarar görülen güncel bir konu, Genel Kurulun kararı ile gündeme alınıp görüşülebilir.

Gündemin sonuçlanmadığı durumlarda, aksine bir karar verilmedikçe Genel Kurul ertesi gün aynı saatte toplanarak görüşmeleri sürdürür.

Toplantı ve Karar Yetersayısı

MADDE 29.- Grup Genel Kurulu, üye tamsayısının salt çoğunluğuyla toplanır. Tüzük ve İçyönetmelikte başkaca kural yoksa, toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar verir.

TBMM Genel Kurulu oturumları arasında ve sırasında yapılan Grup Genel Kurulu toplantılarında, üye tamsayısının en az üçte birinin hazır bulunması gereklidir. Karar yetersayısı ise üye tamsayısının en az dörtte biridir.

Geçen Tutanak ve Gündem Dışı Konuşmalar

MADDE 30.- Birleşim açıldıktan sonra geçmiş birleşimin tutanak özeti okunur ve tutanak üzerinde söz isteyen olursa kendisine 5 dakika süreli söz verilir.

Gündem dışı söz; konusu da belirtilerek, birleşim açılmadan önce Grup Başkanı veya Grup Başkanvekillerine yazılı başvuru ile istenir. Gündem dışı konuşmalar gündeme geçmeden önce yapılır.

Madde 31 -32

Gündem dışı konuşmalar ivedi ve Grup Genel Kurulunda açıklanmasında yarar umulan konularda yapılır. İsteğin bu kurallara uygun olup olmadığını, oturumu yönetecek Grup Başkanı ya da Başkanvekili saptar. Söz verilmemesi halinde, istem sahibinin itirazı üzerine Genel Kurulda görüşmesiz işaret oyuna başvurulur. Bir birleşimde ancak üç üye onar dakikayı geçmemek üzere konuşma yapabilir.

Gündem dışı konuşmalara; gerekiyorsa Hükümet, Merkez Yönetim ve Grup Yönetim Kurulu adına görevli bir üye yanıt verebilir. Bu durumda da konuşma süresi on dakikadır.

Hükümet, Merkez Yönetim ve Grup Yönetim Kurulu adına, Grup Genel Kumluna gündem dışı bir konuda bilgi verilmesi durumunda, bu konuda bir üyeye de isteği üzerine on dakika süreli söz verilir.

Genel Başkanın Sunuşu ile İlgili Özel Görüşme

MADDE 31.- Genel Başkan Genel Kumla sunuşta bulunduğu zaman, sunuş konusuyla ilgili olarak Grup üyelerinin görüşlerini veya sorularını yerlerinden bildirmelerini isteyebilir.

Yöntemle İlgili Söz İstemi

MADDE 32.- Görüşmeye yer olmadığı yolunda veya gündem hakkında veya İcnyönetmelik kurallarına uyulması veya bir maddenin öncelikle görüşülmesi ya da geri bırakılması önerileri, asıl konudan önce gelir.

Böyle bir öneri yapıldığında öneri sahibi, isterse beş dakikayı geçmemek üzere önerisini açıklar; daha sonra lehte ve aleyhte iki üyeye beşer dakika süreyle söz verilir.

Madde 33 - 35

Görüşme sonunda, Başkan bu konuda oylamaya gerek bulunup bulunmadığına karar verir. Bu karara itiraz edilirse, görüşmesiz işaret oyuna başvurulur.

Grup Genel Kurulunda Söz ve Oy Özgürlüğü

MADDE 33.- Grup Genel Kurulu çalışmalarında, Grup üyelerinin oy kullanma ve görüşlerini açıklama hakları kısıtlanamaz. Bu özgürlük, ancak görüşme düzeni ve süre ile kısıtlanabilir.

Söz Alma ve Öncelik

MADDE 34.- Grup Genel Kurulunda söz istemi, birleşimi yöneten Başkana görüşmeler öncesinde ve sırasında yapılabilir. Söz isteyenlere sırası ve isterse kendilerinden önce söz alanların adları bildirilir. Söz alanlar, açıklanan sıra ile kürsüden konuşurlar. Çok kısa bir sözü olduğunu belirten üyeye Başkan yerinden konuşma izni verebilir.

Genel Başkan, Genel Sekreter, Grup Başkanvekilleri, partili Başbakan, Bakanlar, Grup Yönetim Kurulu Sözcüsü, varsa Grup Komisyonu Başkanı ve Sözcüsü sıraya bağlı olmaksızın söz alabilirler.

Konuşma Süresi

MADDE 35.- Grup Genel Kurulu; konuşmaları, Başkanın veya beş üyenin yazılı istemi üzerine on dakikadan az olmamak üzere kısıtlayabilir. Bu durumda karar, görüşmelerin başlamasından önce alınır. Görüşmelerde öncelik hakkı olanların konuşmaları yirmi dakikayı geçemez.

Genel Başkan için süre sınırlaması aranmaz.

Yeterlik ve Son Söz

MADDE 36.- Grup Genel Kurulunda, görüşülen konular üzerinde en az altı üye konuşmadan yeterlik önergesi işleme konulmaz. Öncelikle söz hakkı olanlar bu sayının dışındadır. Yeterlik önergesi üzerinde beşer dakikayı geçmemek üzere, leh-te ve aleyhte ancak birer üyeye söz verilir.

Yeterliğin kabul edilmesiyle görüşmeler sona erer. Yeterlik önergesinin reddedilmesi halinde ikinci önerge ancak üç üye konuştuğundan sonra işleme konulur.

Görüşmelerde son söz Grup üyesindedir.

Grup Genel Kurulunda Oylama Biçimleri

MADDE 37.- Grup Genel Kurulunda kararlar işaret oyuyla alınır. Ancak on üye yazılı olarak açık oy isteminde bulunursa, açık oylama yapılır.

Gizli oy, Grup üyelerinin onda birinin yazılı istemi ve Genel Kurulun kararı ile yapılır.

Gizli oy, Grup üyelerine verilen ve üzerinde Grup mührü taşıyan kırmızı, beyaz ve yeşil oy pusulalarından birinin kapalı oy verme yerinde zarfa konularak oy sandığına atılması biçiminde yapılır.

Grup Genel Kurulunun Çalışma Düzeni

MADDE 38.- Grup Genel Kurulunda söz kesmek, çalışma düzenini bozmak ve kişilikle uğraşmak yasaktır. Bu ilkeye uymayan üyeye Başkan uyarıda bulunur.

Madde 39

Bir birleşimde iki kez uyarıya uğrayan Grup üyesinin o birleşimin sonuna kadar söz hakkının kaldırılmasına, Başkanlığın önerisi üzerine Genel Kurul görüşmesiz işaret oyu ile karar verebilir.

Uyarıya uğrayan Grup üyesi açıklamada bulunmak isterse, oylamadan önce kendisine söz verilir.

Söz hakkı kaldırılan üyenin bunu gerektiren davranışlarını sürdürmesi, Grup Genel Kurulunda gürültüye neden olması ya da Grup üyelerinden bir veya birkaçını tahkir ve tahditte bulunması durumlarında, Başkanın önerisi üzerine Genel Kurulca görüşmesiz olarak işaret oyu ile alınacak kararlar birleşimi terk etmeye çağrılır. Oylamaya geçilmeden önce bu üyeye, ya da adına Grubun bir başka üyesine söz verilir.

Grup Genel Kurulunda Görüşülemeyecek ve Karara Bağlanmayacak Konular

MADDE 39.- Grup Genel Kurulunda; TBMM üyesinin yasama dokunulmazlığının ve TBMM üyesi olmayan Bakanların dokunulmazlığının kaldırılması, Başbakan veya bir Bakan hakkında TBMM soruşturması açılması ve Başbakanın ya da bir Bakanın Yüce Divanda yargılanması konularıyla ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınamaz. TBMM Başkanlığı için aday gösterilemez ve Disiplin Kurullarına gönderme işlemleriyle, Disiplin Kurulları kararları üzerinde görüşme yapılamaz, karar alınamaz.

Toplantıların Gizliliği ve Tutanağa Bağlanması

MADDE 40.- Toplantılarda görüşmeler ses bandı ile saptanır ve gerektiğinde bantlar tutanak biçimine dönüştürülür. Bantlar ve tutanaklar gizliliklerine uygun olarak saklanır. Grup Genel Kurulu ve Yönetim Kurulunda alınan kararlar, oturumu yöneten Başkan ve görevli iki Yönetim Kurulu üyesince düzenlenen bir tutanağa geçirilir. Bu tutanaklar, sıra numaralarıyla dosyalanır. Gizlilik ve yayına ilişkin İçyönetmelik kuralları bu dosyalar için de geçerlidir.

Grup Genel Kurulu ve Yönetim Kurulundaki görüşmeler gizlidir. Grup Genel Kurulu toplantıları, Grup Başkanının veya Yönetim Kurulunun önerisi ve Genel Kurulun onayı ile basına açık yapılabilir.

Gizli toplantıların ses bandı ve tutanakları, ancak Yönetim Kurulunun önerisi ve Genel Kurulun onayı ile yayınlanabilir. Bu bantlar ve tutanaklar, Grup üyeleri, partili Bakanlar ve Disiplin Kurulu üyelerince dinlenebilir ve okunabilir.

Gizli toplantılardaki konuşmalarla, kararlarla veya önergelerle ilgili olarak basına ve kamuoyuna; ancak Grup Başkanı, Grup Başkanvekilleri veya Grup Basın Sözcüsü tarafından açıklama yapılabilir.

Grup Toplantılarına Katılma Zorunluluğu

MADDE 41.- Her Grup üyesi, Grup Genel Kurulu ve seçildiği TBMM Komisyonlarının partili üyelerinden oluşan komisyon gruplarının ve görevlendirildiği grup komisyonlarının toplantılarına katılmak zorundadır. Haklı özür dışında hiçbir nedenle bu toplantılara katılmamazlık edemezler.

Madde 42

Üye, özürünü Grup Başkanvekillerine derhal bildirmek ve bunu yazdı olarak teyid etmekle yükümlüdür.

Birinci fıkrada yazılı toplantılara katılmayanlar hakkında düzenli kayıt tutulur ve bu kayıtlar her Grup toplantısının başında Grup Genel Kurulunda açıklanır. Bu kayıtlara karşı, açıklanışından sonraki on gün içinde yapılacak itirazlar, Grup Yönetim Kurulunda sonuçlandırıldıktan sonra devam etmeyenlerin kesin listeleri oluşur.

Birinci fıkrada yazılı toplantıların herbirine özürsüz olarak üst üste üç kez ya da bir yasama yılında beş kez katılmayan üyeye, Grup Yönetim Kurulunca yazılı uyarı yapılır ve bu uyarı, seçim çevresine duyurulmak üzere Merkez Yönetim Kuruluna bildirilir.

Bu uyarı gerektiğinde basına da açıklanabilir.

Grup Genel Kurulunda Genel Görüşme

MADDE 42.- Grup üyeleri, Grup Genel Kurulunda herhangi bir konu üzerinde genel görüşme açılmasını isteyebilirler.

Bu istem, üyenin Grup Başkanlığına yazılı başvurusu ile yapılır ve verilmesini izleyen ilk Genel Kurul toplantısında bilgiye sunulur. Bir sonraki toplantıda ise, istemde bulunanlardan birinin açıklamasından ve gerekirse Yönetim Kurulu adına bir üyenin konuşmasından sonra genel görüşme açılıp açılmamasına işaret oyu ile karar verilir. Genel Kurul, genel görüşme açılmasına karar verirse, konu gündeme alınır ve bir sonraki birleşimde görüşülür.

Yönetimden Yazdı ve Sözlü Soru Sorulması

MADDE 43.- Grup üyeleri, Grup çalışmaları ile ilgili olarak Grup Yönetiminden yazılı ya da sözlü soru sorabilirler.

Yazılı sorulara 15 gün içinde yanıt verilmesi zorunludur.

Sözlü soru yanıtı Grup Genel Kurulunda verilir. Sözlü soru okunur ve ilgililerce yanıtlanır. Soru sahibi söz istemişse ilgiliye yeniden söz verilebilir.

Grup Yöneticilerine Güvensizlik Yöneltilmesi

MADDE 44.- Grup Genel Kurulunca seçilmiş Grup Başkanı ile Grup Başkanvekilleri veya Grup Yönetim Kurulu için güvensizlik yöneltilerek, Genel Kurulda görüşme isteminde bulunulabilir. Bu istem, üye tamsayısının dörtte birinin Grup Başkanlığına yazılı başvurusu ile yapılır. Güvensizlik istemi Genel Kurulun ilk toplantısında okunur ve gündeme alınması konusunda görüşme açılır. Bu görüşmede istemde bulunanlardan biri ile güvensizlik yöneltilenlerden bir üyeye söz verilir. Görüşme tamamlandıktan sonra istemin gündeme alınıp alınmaması oylanır.

İstemin gündeme alınmasına karar verildiğinde, konu bir sonraki toplantıda görüşmeye açılır.

Yöneticilerin Gruptan Güven İstemi

MADDE 45.- Grup Genel Kurulunca seçilmiş Grup Başkanı ile Grup Başkanvekilleri veya Grup Yönetim Kurulu, Grup Genel Kurulunda güvenoyu isteyebilirler. Yönetim Kurulunun güven istemi için üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir.

Madde 46 - 47

Güven istemi, Genel Kurulun ilk toplantısında okunur ve gündeme alınıp alınmaması konusunda görüşme açılır. Bu görüşmede istemde bulunan Yönetim Kurulu üyelerinden biri ya da Başkanvekili ile karşı görüşte olan bir üyeye söz verilir. Görüşme tamamlandıktan sonra istemin gündeme alınıp alınmaması oylanır.

İstemin gündeme alınmasına karar verildiğinde, konu bir sonraki toplantıda görüşmeye açılır.

Ortak Kurallar

MADDE 46.- Güvensizlik, yöneltilmesi ya da güven istemi gündeme alındığında, görüşme genel hükümlere uyularak yapılır. Görüşmeler tamamlandığında konu oylanır.

Grup Genel Kurulunda güvensizlik kararı, Grup üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu ile alınır.

Bu durumda, İçyönetmelikte belirlenen kurallara uyularak seçim yapılır. Yeni seçilenler ayrılanların görev sürelerini tamamlarlar.

Herhangi bir nedenle çekilen Grup Başkanı, Grup Başkanvekili, Grup Yönetim Kurulu veya Yönetim Kurulu üyesi, yerlerine yenisi seçilinceye kadar görevlerine devam ederler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Grup - TBMM İlişkileri

TBMM Genel Kurulunda Birlikte Oturma

MADDE 47.- Grup üyeleri, TBMM Genel Kurulunda toplu halde otururlar.

Madde 48 - 49

Oturma yerleri; dönem başında il sırasına göre, sonraki her yasama yılı başında ise dönüşümlü olarak değiştirilmek suretiyle Yönetim Kurulunca düzenlenir.

Genel Başkan, Genel Sekreter ve Grup Yöneticileri, TBMM Genel Kurulunda çabuk danışma olanağı sağlayacak bir şekilde, Grup Yönetim Kurulunca düzenlenen biçimde bir arada otururlar.

TBMM ve Komisyon Toplantılarına Katılma Zorunluluğu

MADDE 48.- TBMM Genel Kurulu ve seçildikleri komisyonların toplantılarına katılmayan üyeler hakkında da bu İç-yönetmeliğin 41 inci maddesi kapsamında işlem yapılır.

İzinli Ayrılma

MADDE 49.- Grup üyeleri, Grup Başkanvekillerinin olurlarını almadan TBMM Başkanlığından izin isteyemezler ve TBMM toplantı halinde iken, özürlü olarak dahi olsa Ankara'dan ayrılmaları durumunda Grup Başkanvekillerine bilgi verirler.

Hangi nedenle olursa olsun, Ankara'dan ayrılan üyeler gittikleri yerlerin açık adreslerini Grup Başkanvekillerine bildirmekle yükümlüdürler.

Hükümetteki, Parti örgütündeki veya Gruptaki görevi nedeniyle devam zorunluluğuna uymayanlar 41 ve 48 inci maddede yaptırımlarına bağlı değildir.

T B M M Genel Kurulu ve Komisyonlarda Grup Disiplini

MADDE 50.- TBMM Genel Kurulu ve komisyonlardaki görüşme ve oylamalarda Grup üyeleri; Grup Genel Kurulunun bağlayıcı nitelikteki kararları ve İcYönetmelik hükümlerine uymak, TBMM Genel Kurulu ile komisyonlarda yapılacak seçimlerde Grup adına gösterilecek ya da desteklenecek adaylara oy vermekle yükümlüdür.

T B M M Genel Kurulunda Söz ve Oy Disiplini

MADDE 51.- TBMM'deki görüşmelerde; Grup Başkanı, Grup Başkanvekilleri ve Grup Yönetim Kurulunca sözcülük ödevi verilmiş üyelere başka hiçbir üye Grup adına söz alamaz.

Komisyon Başkan ve sözcülerinin, Bakanlar Kurulu üyelerinin ve Grup Başkan ve Başkanvekillerinin görevleri gereği yapacakları konuşmalarda bu kural uygulanmaz.

Grup üyeleri, Grup kararı varsa oylarını bu karara uygun olarak kullanırlar.

Bağlayıcı Grup Kararlarına Uyuma Disiplini

MADDE 52.- Tersine karar verilmedikçe, Grup Genel Kurulunca alınan kararlar bağlayıcıdır. Grup üyeleri, TBMM ve komisyonlarında bağlayıcı kararlar doğrultusunda oy kullanmak ya da karar gereği kullanmamak zorundadırlar. Grup üyesi, bağlayıcı Grup kararlarının yerine getirilmesinden sorumludur.

Kararın alındığı toplantıda bulunmamak ya da haberli olmamak, karara uymamanın özrü sayılmaz.

Grup Yönetim Kurulunca, bağlayıcı Grup kararlarına uymayan üyeler için disiplin kovuşturmasına başvurulur.

Bağlayıcı Grup kararları, gizli oyla ve Grup Genel Kurulunun üye tamsayısının salt çoğunluğu ile alınır.

TBMM Genel Kurulunda Önerge Verilmesinde Disiplin

MADDE 53.- Grup üyeleri TBMM Genel Kurulunda görüşülecek konularla ilgili önerge verebilirler. Bu önergeler, Partinin siyasal doğrultusuna ve Grup Genel Kurulunun bağlayıcı kararlarına aykırı olamaz. Grup sözcüleri görevlendirildikleri konularda önerge verebilirler.

Grup üyeleri, Grup Başkanı veya Grup Başkanvekillerinin uygun bulmadıkları önergeyi veremezler.

Gündem Dışı Konuşmalarda Disiplin

MADDE 54.- Grup üyeleri, bu İçyönetmeliğin 3 üncü maddesindeki ilkelere bağlı olarak TBMM Genel Kurulunda yapacakları gündem dışı konuşmaların içeriğini Grup Başkanvekillerine bildirirler ve yazılı metnin bir örneğini verirler. Grup üyesi konuşmasını, bildirdiği konu ve metne bağlı olarak yapmak zorundadır. Bildirimine ve sözü geçen ilkelere uymayan üye için disiplin kovuşturması yapılır.

Yasa Önerileri Verilmesinde Disiplin

MADDE 55.- Grup üyeleri; düzenledikleri yasa ve içtüzük önerilerini, TBMM Başkanlığına vermeden önce, yazılı olarak ve gerekçeye bağlayarak Grup Başkanlığına verirler. Bu öneriler özel bir yazım defterine yazılır.

Madde 56

Yasa önerileri, en çok 15 gün içinde Grup Yönetim Kurulunda görüşülerek karara bağlanır. Öneri uygun bulunmamişsa ilgiliye yazılı olarak bildirilir. İlgili üyenin bu karara karşı bir hafta içinde itiraz hakkı vardır. Bu durumda konu, Grup Genel Kurulunun ilk toplantısında görüşülür. Genel Kurulun kararı kesindir.

15 gün içinde karar verilmezse, üye, önerisini TBMM Başkanlığına verebilir.

TBMM Genel Kurulunda Denetim Disiplini

MADDE 56.- Grup üyeleri, belli konularda TBMM'de genel görüşme veya araştırma açılmasını isteyebilirler. Bu önergeler önce Grup Başkanlığına verilir. Grup Başkanlığı önergenin üç gün içinde TBMM Başkanlığına verilmesini sağlar. İncelemeyi gerektiren konularda bu süre 15 gün kadar uzatılabilir.

TBMM Başkanlığına sunulması uygun görülmeıyen önergeler en geç 20 gün içinde ilgiliye bildirilir. Grup Yönetim Kurulunun bu kararına karşı ilgilinin bir hafta içinde itiraz hakkı vardır. Bu durumda konu, Grup Genel Kurulunun ilk toplantısında görüşülür. Genel Kurulun karar kesın ve bağlayıcıdır.

20 gün içinde karar verilmezse, üye, önerisini TBMM Başkanlığına verebilir.

Gensoru önergeleri için de aynı kural uygulanır.

Sözlü ve Yazılı Soru Önergeleri

MADDE 57.- TBMM'ne verilecek soru önergeleri ile bu İç-yönetmelikte ayrıca bir hüküm konusu olmayan önergeler için, Grup üyesi, Grup Başkanvekillerine başvurur. Başkanvekillerinin; Partiye zararlı olacağı gerekçesiyle uygun bulmamaları halinde, önerge sahiplerinin bir hafta içinde itiraz hakları vardır.

İtiraz üzerine önerge, Grup Yönetim Kurulunda görüşülerek hemen Grup Genel Kurulu gündemine alınır ve konu üzerinde yalnız tarafların dinlenmesinden sonra Genel Kurulun alacağı karara göre hareket olunur.

Başkanvekillerinin görüşü önerge sahibine; önergenin kendilerine verilmesini izleyen bir hafta içinde yazılı olarak bildirilmezse, önerge TBMM Başkanlığına verilebilir.

Önergelerin Basına Açıklanmasında Disiplin

MADDE 58.- Yasa önerisi, Meclis araştırması ve genel görüşme önergeleri Grup Yönetim Kurulunca uygun bulunmadan, sözlü ve yazılı soru önergeleri ise Grup Başkanvekillerine danışılmadan basına açıklanamaz.

Seçimlerin Yenilenmesi ve Dönemin Uzatılması

MADDE 59.- Genel seçimlerin yenilenmesi ya da dönemin uzatılması konularında TBMM'ce alınacak kararlardan önce, Parti Meclisinin görüşü alınmak koşuluyla Grup Genel Kurulunca karar verilir.

Bu konulardaki Genel Kurul kararı Grup üyelerini bağlayıcı niteliktedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Grup - Hükümet İlişkileri

Hükümet Kurma, Hükümete Katılma

MADDE 60.- Hükümet kurmaya, Hükümete katılmaya, Hükümetten çekilmeye ya da ayrılmaya, Parti Meclisi ile Grup Yönetim Kurulunun ortak toplantısında karar verilir.

Partinin bir hükümete katılma koşulları da bu toplantıda görüşülür.

Bu karardan önce konu Grup Genel Kurulunda görüşülerek Grup Yönetim Kurulunca eğilim saptaması yapılır.

Genel Başkanın TBMM üyesi olmaması durumunda Hükümet kurmakla görevlendirilen Grup üyesi, Parti Meclisi ile Grup Genel Kurulunun olurlarını almak zorundadır.

Hükümet Programının Grupta Görüşülmesi

MADDE 61.- Partili Başbakan ya da Partili bakanlardan biri, hükümet Programını TBMM'de okumadan önce Gruba sunar.

Program üzerinde Grup Genel Kurulunda görüşme açılır ve görüşmelerin tamamlanmasından sonra oya sunulur. Programın kabul edilmemesi halinde Partili Başbakan ve bakanlar, TBMM'de güvenoyuna başvurmadan önce hükümetten çekilirler.

Genel Kurul, programda bazı değişiklikler yapılmasına karar vermiş ve Başbakan da bu değişiklikleri benimsemişse, hükümete o değişikliklerle güvenoyu verilmiş sayılır.

Programın kabulüne ilişkin Grup kararı, bağlayıcı karar niteliğindedir.

Karma Hükümetten Birlikte Çekilme

MADDE 62.- Bir Karma Hükümete üye olan Grup üyeleri; Merkez Yönetim Kurulu ile Grup Yönetim Kurulunun ortak toplantısında Bakanlar Kurulundan çekilmeye çağrıldıkları takdirde, çekilmek zorundadırlar. Bu karardan önce konu Grup Genel Kurulunda görüşülerek Grubun eğilimi saptanır.

Bu konudaki karara uymayanlar için disiplin kovuşturması yapılması zorunludur.

Hükümetin Gruptan Güven İstemesi

MADDE 63.- Partili Hükümetçe ya da partili Başbakan veya bakanlarca Grup Genel Kurulunda güven istenirse, ilk birleşimde görüşme yapılır.

Görüşmelerde Başbakan ve isterlerse Bakanlar da açıklamalarda bulunurlar.

Grup üye tamsayısının salt çoğunluğuyla verilecek olumsuz karar güvensizlik doğurur.

Güvenoyu alamayan partili Hükümet, partili Başbakan, Bakanlar ya da Bakan derhal çekilmek zorundadır.

Grupta Hükümetten Soru

MADDE 64.- Grup üyeleri, belli bir konu üzerinde aydınlanmak için partili bakanlardan önerge ile sözlü ya da yazılı soru sorabilirler. Soru sözlü ise, en geç onbeş gün içinde Grup Genel Kumlunda yanıtlanır. Bu konuda yapılacak görüşmelerde, yalnız soru sahibi ile ilgili Bakan en çok ikişer kez konuşabilirler.

Yazılı sorulara en geç bir ay içinde yanıt verilmesi zorunludur.

Grupta Hükümetle İlgili Gensoru

MADDE 65.- Grup üyeleri, partili Bakanlar Kumlu, Başbakan ve Bakanlar için gensoru önergesi verebilirler. İstem en az 20 üyenin yazılı başvurusuyla yapılır. Bu durumda Grup Genel Kurulunun ilk birleşiminde görüşme açılır. Bu görüşmede önergeyi verenlerden biri ile Hükümet ya da partili Bakanlar adına bir Bakan veya ilgili Bakandan başkası konuşamaz.

Gensoru görüşmesinin açılması konusunda oylama yapılır. Gensoru açılmasına karar verilirse önerge, Genel Kurulun iki gün sonraki birleşiminin gündemine alınır ve görüşülür. Görüşmeler sırasında partili Başbakan veya Bakanlar Kurulu ya da ilgili bir Bakanca gerekli güvenoyu isteminde bulunulmamış ve yine milletvekillerce gerekçeli güvensizlik önergeleri verilmemişse, görüşmenin sonunda Genel Kurulun gensoru istenenler hakkında güvenini bildirdiği kabul edilir ve görüşmeler kapatılır.

Gensoru görüşmelerinin sonunda kendileri için gensoru verilenler, güvenoyu isteminde bulunmuşlarsa, öncelikle bu istemler oylanır. Böyle bir istem olmamışsa, fakat milletvekillerce güvensizlik önergeleri verilmişse bu önergeler istem sırasında oylanır. Bu oylamada güvensizlik, Grup üye tam sayısının salt çoğunluğunun oyu ile verilir.

Güvenoyu alamayanlar derhal çekilmek zorundadırlar.

TBMM'de Partinin katıldığı ya da kurduğu Hükümet hakkında gensoru istendiğinde konu Grup Genel Kurulunda görüşülerek ortak tutum saptanır.

Grupta Hükümetle İlgili Genel Görüşme

MADDE 66.- Grup üyeleri, belli bir konuda Grup Genel Kurulunda Hükümetle ilgili genel görüşme açdmasını isteyebilirler. Bu istem Genel Kurulun bir sonraki birleşiminin gündemine alınır.

Genel görüşme açılıp açılmaması, önerge verenlerden birinin ve Hükümet adına bir Bakanın konuşmasından sonra yapılacak oylama ile belirlenir.

Önergenin kabulünde, genel görüşme Genel Kurulun bir sonraki birleşiminin gündemine alınır. İlgili Bakanın isteği ve Genel Kurulun kararıyla genel görüşmeye derhal başlanılabilir. Genel görüşmede ilgili Bakanların bulunması zorunludur.

İkinci toplantıda ilgili Bakanlar bulunmasalar da genel görüşmeye başlanır.

ALTINCI BÖLÜM

T B M M Dış İlişkilerinin Düzenlenmesi

Dış İlişkilerle Görevli Grup Üyelerinin Seçimi

MADDE 67.- Uluslararası kuruluşlarda görevlendirilecek Grup üyeleri; dil bilgisi, konuyla ilgisi ve genel olarak yasanın veya yasaya ilişkin yönetmeliğin öngördüğü nitelikleri taşıyan ve yazılı olarak Grup Başkanlığına adaylıklarını bildirenler arasından Grup Yönetim Kurulunca seçilmek suretiyle belirlenir.

Resmî Yurt Dışı Gezilere Katılacak Üyelerin Belirlenmesi

MADDE 68.- Yabancı parlamentolardan ve kuruluşlardan TBMM'ne yapılan resmî ziyaret davetlerine uyulmasına TBMM Genel Kurulunda karar verilmesinden sonra davete, Partiye ayrılan kontenjandan katılacak üyelerle Cumhurbaşkanının, Başbakanın ve diğer resmî heyetlerin dış gezilerine Parti adına katılacak üyelerin belirlenmesi için Grup üyeleri arasında Grup Genel Kurulu toplantısı sırasında, o toplantıyı yöneten Grup Başkanı ya da Grup Başkanvekili tarafından kura çekilir.

Çok ivedi durumlarda kura çekimi Grup Yönetim Kurulunca yapılır.

Uluslararası kuruluşlarda görevli Grup üyeleri ile bir önceki kurada ismi çıkan Grup üyeleri kuralara katılamazlar.

Parlamentolararası Dostluk Gruplarına Katılma

MADDE 69.- Grup üyeleri, Grup Başkanlığına bilgi vererek ilgili yasa ve yönetmelik hükümlerine göre diledikleri yabancı ülke parlamentosu ile dostluk grupları kurabilirler ve kurulmuş olanlara da katılabilirler.

Grup üyelerinin katıldıkları dostluk grubu nedeniyle ilgili ülkeye yapacağı gezilere, bu İçyönetmeliğin 68 inci maddesinin son fıkrası uygulanmaz.

YEDİNCİ BÖLÜM

Grup İçi Komisyonlar

TBMM Komisyon Grupları

MADDE 70.- TBMM komisyonlarına seçilen Grup üyeleri, o komisyonun CHP Grubunu oluştururlar.

Komisyon grupları, başkanlarını seçimle belirler ve Grup Yönetim Kuruluna bildirirler.

Komisyon grupları, komisyon çalışmalarında gerekiyorsa Grup üyelerinin birlikte hareket etmelerini sağlayıcı önlemleri alırlar.

Komisyon grupları, aynı zamanda Grup içi uzmanlık komisyonlarıdır.

Grup Geçici Komisyonları

MADDE 71.- Grup Genel Kurulu, Grup Yönetim Kumrunun önerisi üzerine 70 inci maddede sözü geçen uzmanlık komisyonları dışında, toplumumuzun önemli nitelikteki sorunları için grup geçici komisyonları kurar. Grup üyeleri de kurulmasını yararlı gördükleri geçici komisyonların kurulmasını, Grup Yönetim Kumruna önerebilirler. Önerinin reddedilmesi halinde öneri sahibi direnirse, önerisi Genel Kurulda karara bağlanır.

Araştırma Birimleri

MADDE 72.- Grup Yönetim Kurulu, Partinin Araştırma ve Yayın Bürosundan ve uzmanlarından yararlanır.

Gerekli gördüğünde Grup Yönetim Kurulu ayrıca araştırma birimleri kurabilir. Bu birimlerde ücretli uzmanlar ve personel çalıştırılabilir.

Grup Yönetim Kurulunun Gözetimi

MADDE 73.- Bu İçyönetmeliğin 70, 71 ve 72 nci maddelerinde sözü edilen komisyon grupları, Grup geçici komisyonları ve araştırma birimleri, Grup Yönetim Kurulunun gözetimi altında çalışır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Grup Disiplin Kurulu Çalışma

Kuralları ve Cezalar

Disiplin Kurulu Görev Bölümü

MADDE 74.- Bu İçyönetmeliğin 10 uncu maddesine göre kurulan Grup Disiplin Kurulu, ilk toplantısını en yaşlı üyenin başkanlığında yaparak başkan, ikinci başkan ve yazman üye seçerek görev bölümünü belirler.

Disiplin Kurulunun Görevleri

MADDE 75.- Grup Disiplin Kurulu; Parti Programı, Parti Tüzüğü, Grup Genel Kurulunun bağlayıcı kararları ve bu İçyönetmelik hükümlerine aykırı davranışlara, Grup üyeliği sıfat ve onuruna uymayan hallere ve Grup üyelerinin aralarındaki anlaşmazlıklara ilişkin iddia ve şikâyetleri inceleyip karara bağlar.

Başvuru ve Toplantı

MADDE 76.- Grup üyeleri hakkında ihbar ve şikâyetler, Grup Yönetim Kurulunca verilecek karar üzerine bir yazı ile Grup Disiplin Kuruluna gönderilir.

Madde 77 - 79

Grup Disiplin Kurulu, kendisine bir iş havale edilir edilmez başkanın, onun yokluğunda ikinci başkanın çağrısı üzerine, üye tamsayısının en az üçte iki çoğunluğu ile toplanır ve hazır bulunanların salt çoğunluğu ile karar verir. Oyların eşitliği halinde başkanın oyu, sonucu belirler.

Genel Başkan, ihbar ve şikâyetini doğrudan Disiplin Kuruluna yapabilir.

Yöntem

MADDE 77.- Grup Disiplin Kurulu; kendisine gönderilen üyenin 15 gün içinde yazılı veya sözlü savunmasını aldıktan sonra, dosya üzerinde yapacağı inceleme ile ve gerekli görürse olayı Kurul olarak veya üyelerden birinin veya birkaçının Kurul adına araştırması ve incelemesi ile, gerekirse ilgili çevrelerden yazı ile bilgi toplayarak veya ilgili şahısları dinleyerek karar verir. Ancak, seçimlerde veya herkesin gözü önünde açık olarak veya yayım yoluyla işlenen eylemlerde savunma süresi 7 gündür. Üyeden savunma yapması, Disiplin Kurulu Başkanı tarafından yazı ile istenir.

TBMM Dışında Disiplin

MADDE 78.- Grup üyelerinin yasama çalışmaları dışındaki tutum ve eylemlerinden doğan parti suçları, Merkez Yönetim Kurulunun isteği üzerine Yüksek Disiplin Kurulunca karara bağlanır.

Disiplin Cezaları

MADDE 79.- Disiplin cezaları "uyarma", "kınama", "Gruptan geçici çıkarma" ve "Gruptan kesin çıkarma" cezalarıdır. Geçici çıkarma cezasının süresi iki yılı aşamaz.

Madde 80 - 82

Bu cezalar, Parti Tüzüğünde belirtilen hallerde, yapılan hareketin niteliğine ve ağırlık derecesine veya Grup üyesinin o işteki ilgisine göre, sırayla verilebileceği gibi, sıra gözetilmeksizin de verilebilir. Ancak sevk yazısında istenilen cezadan daha ağırı verilemez.

Yaptırımlar

MADDE 80.- Gruptan geçici çıkarma cezasına uğrayan Grup üyesi, ceza süresince Gruba ve Grup Genel Kurulu toplantılarına giremez, Grup faaliyetlerine katılamaz.

Herhangi bir disiplin cezasına uğrayan Grup üyesinin Grup disiplinine uyma yükümlülüğü devam eder.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Parasal Konular

Bütçe

MADDE 81.- Yıllık bütçe, her yasama yılı başında Grup Yönetim Kurulunca hazırlanarak Grup Genel Kuruluna sunulur. Bütçe taslağını Sayman üye düzenler.

Ödenti ve Ödemeler

MADDE 82.- Grup üyeleri; Grubun yönetim, araştırma ve yayım giderlerini karşılamak ve Genel Merkez çalışmalarına katkıda bulunmak üzere 3 ayda bir ödenti verirler.

Ödentinin miktarı ve dağılımı Grup Genel Kurulu kararı ile belirlenir ve yıllık bütçede gösterilir. Bu ödentinin üyelerin ödenek ve yolluklarından kesilmesi, TBMM Saymanlık Müdürlüğünden istenir.

ONUNCU BÖLÜM

Son Hükümler

Açıklık Olmayan Konular

MADDE 83.- Bu İcüyönetmelikte açıklık bulunmayan ya da düzenlenmemiş olan konularda; Siyasî Partiler Kanunu, TBMM İcütüzüğü ve Parti Tüzüğü uygulanır.

Değişiklik

MADDE 84.- Bu İcüyönetmelik ancak Grup Genel Kurulunca değiştirilebilir. Değişiklik önerileri Grup Üyeleri ve Grup Yönetim Kurulunca verilebilir.

Değişiklik önergesi Grup Yönetim Kurulunca incelenir ve bu konudaki Yönetim Kurulu raporu, Grup Genel Kurulunda görüşülür ve karara bağlanır.

Yürürlüğe Giriş

MADDE 85.- Bu İcüyönetmelik, Cumhuriyet Halk Partisi TBMM Grup Genel Kurulunca kabul edildikten sonra yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 86.- Bu İcüyönetmelik, Cumhuriyet Halk Partisi Türkiye Büyük Millet Meclisi Grup Yönetim Kurulunca yürütülür.

